

ISVU: 147271
srijedom od 14:15
seminar 004

Mudrosna literatura u Bibliji

ECTS 3, izborni kolegij iz RZ

amdg.ffrz.hr → nastava → FFRZ

Psalmi Krista Raspetoga

Kristove riječi na križu

- Koje poznajemo, koliko ih ima?
  - “Žedan sam”, “Dovršeno je” (Iv 19,28.30)
  - “Danas u raju” (Lk 23,43)
  - “Evo ti sina”
“...majke!” (Iv 19,26)
- Tri od 7 upućene Ocu
→ molitva

Molitve Raspetoga

- 1. “Oče, oprosti im! Ta ne znaju što čine.” (Lk 23,34)
  - Oko 9 h (Mk 15,25)
  - ἄφες (Lk 11,4 = 23,34)
- 2. “*Eloi, Eloi lama sabahtani?*” Mk 15,34; (“Eli, Eli, lema...” Mt 27,46) usp. Ps 22,2
  - Kada (Mt 27,45; Mk 15,33; Lk 23,44)?
- Nakon tame od 12 do 3 (“pomrčina” Lk 23,45)
- 3. „Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!“ (23,46)
  - Usp. Ps 31,6

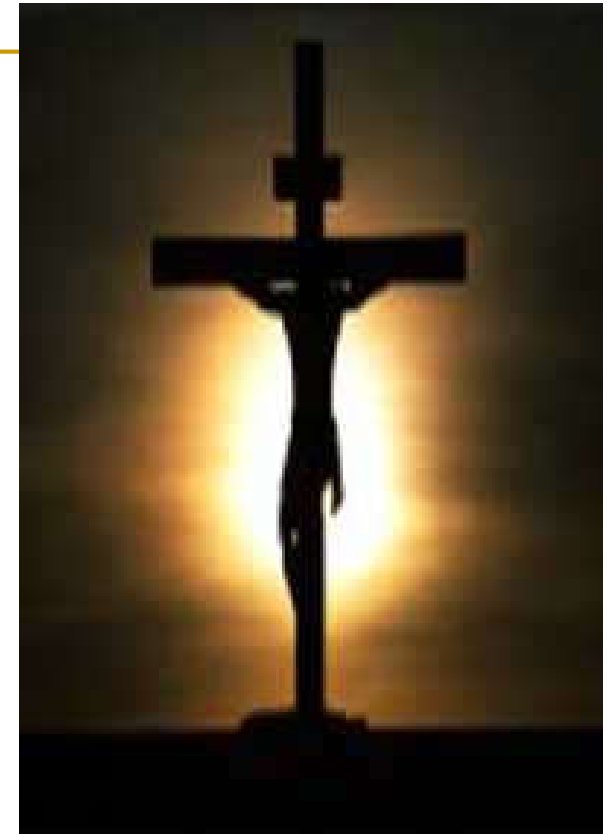
Mučenički vapaj

- ❑ Prvi *krik* (Mk 15,34; Mt 27,46)
- **Opkoljen: Rulje (Ps 22,17)**
- ***Crv* (7) nasuprot**
- **bikovima, psima, lavovima (13.17)**
- ***psihofizičke muke:***
  - ❑ Srce se topi (15)
  - ❑ Moj se jezik uz nepce slijepio (16)
usp. Iv 19,28: “žedan sam”
  - ❑ Kostičke se mogu prebrojati (18)

Mučenički vapaj

- **Kockari kradu odjeću**
(Ps 22,19 usp. Iv 19,24)
- **“Oni me *gledaju*”**
(Ps 22,18)
  - usp. Post 15,5; Br 21,9;
Zah 12,10; Iv 19,37
  - Ne boj se, crviću (Iz 41,14)
- **Izriče muku pred Bogom (Ps 22,2)**

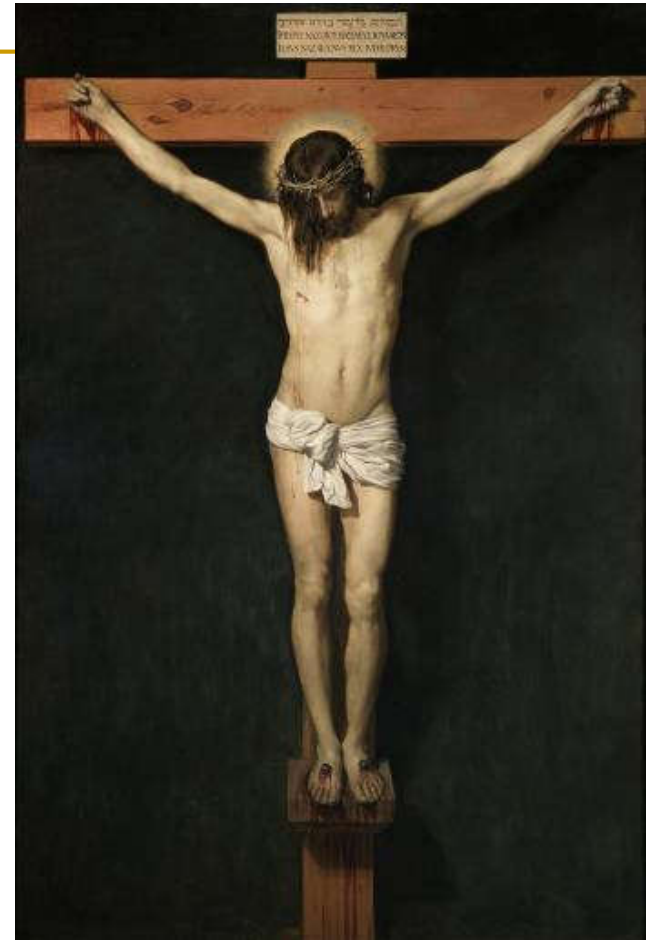
Daleki Bog

- Čiji Bog?
- “moj Bog” – Savez, pripadnost
  - od kada (11)?
- Od krila majčina *Bog moj*
  - Način u v10:
- Uloga primalje: ti si me izveo (10a)
- “Učio me *povjerenju*” (10b)
  - Mir mi dao (KS), skrio me (Š.)
  - Oci imali *povjerenje* (5.6)

Teška poruga

- **“Uzdao se u Boga, neka ga spasi” (Ps 22,9)**
  - **“koji me vide podruguju mi se” (8)**
usp. Mt 27,43:
- **svećenici, pismoznanci, starješine – teološki autoriteti**
- **Sebe ne može spasiti (Mt 27,42; Mk 15,31)**

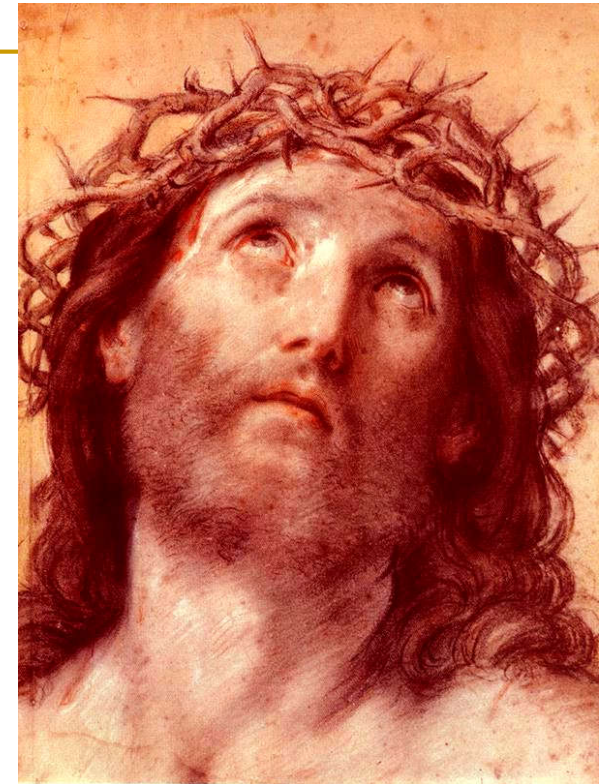
Pitanje i preokret

- **Zašto?** – למה *lámmâ*;
εἰς τί [eis ti] (Mk 15,34)
- **Za što? Čemu? Svrha?**
  - **Blizina smrti u Ps 22,16b:**
- **“Ti” (Bog) si me bacio u smrtni prah**
  - **Hrabra, bitna molitva (12.20):**
- **Ne budi daleko (⇔ daleko si! 2)**
- **Preokret u v22b (v. Šarić): “uslišio si me”**
עניתני *‘anîtanî* (⇔ ne odgovaraš 3)
  - (KS, LXX, Vg: “moja jedna duša”)

Molba i uslišanje

- Spasi me (Ps 22,22)
- Nije prezreo muku jadnika (25)
  - Čudesan dovršetak:
- Osobno: Hvalit ću te (23.25)
- Obratit će se svi krajevi zemlje (28)
- Koji se spuštaju u prah Bogu će se klanjati (30)
  - = uskrsnuće

Predanje iz psalma

- „Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!“
(Lk 23,46)
  - “jakim glasom”
usp. Mk 15,37; Mt 27,50
  - Drugi *krik*
- Ps 31,6
- “u tvoje ruke duh svoj *povjeravam* (תָּקַד *pāqad*)”
  - Svi smo mi djelo tvojih ruku (Iz 64,7)
- *Predaje* duh (παραδίδομι Iv 19,30) → izvršava

Psalmi – תהלים *t^ehillîm*

Molitvene pjesme

Upravni govor Bogu

Zbirka

- U HB na početku Spisa
  - U LXX i Vg. Job
- 150 psalama prema odlomcima Tore
- Pripadaju pojedinim likovima
- “pjesmarica” drugoga Hrama
  - Osnovna podjela (Westermann):
- hvale i prošnje

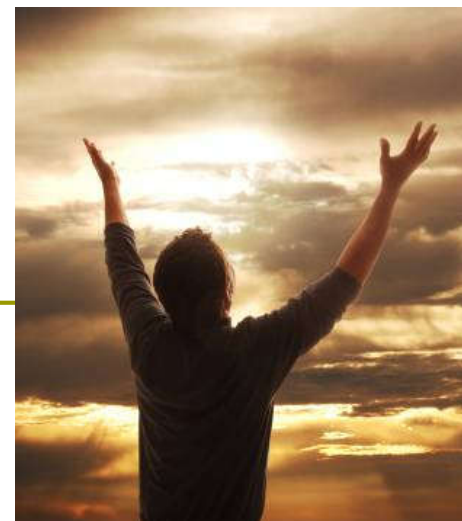
Klasifikacija po sadržaju

- ❑ 1. Hvalospjevi – *t^ehillîm* (npr. Ps 145)
- ❑ 2. tužaljke – osobne; zajedničke
- ❑ 3. zahvala naroda
- ❑ 4. ostali:
  - *Proročko eshatološki*
    - ❑ *Bog kraljuje npr. Ps 47; 93; 96-99*
    - ❑ *Sionske pjesme npr. Ps 46; 48; 76*
    - ❑ *Mesijanski psalmi npr. Ps 2; 45; 72; 89; 110; 132*
  - *Poučni*
    - ❑ *Bog je dobar čistima srcem (Ps 73)*
    - ❑ *“Maskil” (npr. Ps 78):
Poslušaj moju toru!*

Biblijski Psalmi

- hebr. poezija: *paralelizam*
- Ps 91
  - 1a Ti što **prebivaš** pod zaštitom **Višnjega**,
  - 1b što **počivaš** u sjeni **Svemogućega**
- Ps 89,2 (pronađite *paralelizam*!)
  - O ljubavi Jahvinoj pjevat ću do vijeka,
  - Kroza sva koljena vjernost ću tvoju naviještati
    - Ljubav (3. l) = vjernost (2.l)
    - Pjevati = naviještati
    - Dovijeka = kroza sva koljena

Knjiga psalama

- 150 poetskih tekstova
- drugi *psalmi* u Bibliji:
  - Izl 15,1–18
  - hvalospjev na Crvenom moru;
  - Pnz 32
  - Mojsijeva oproštajna pjesma;
  - Suci 5
  - Deborin i Barakov hvalospjev;
  - 1 Sam 2,1–10:
  - Anin hvalospjev;
  - 2 Sam 23,1–7:
  - Davidova oproštajna pjesma;
  - Iz 12:
  - zahvalnica spašenih;

- Jn 2,3–10:
- Jonina molitva
- Jdt 16:
- Juditin hvalospjev
- Knjiga tužaljki
- Iz 40-55; Jr; Job

Brojanje

- **LXX i Vulgata**
  - → U tradiciji
  - Danas:
- **prijevod s izvornika (HB)**
  - LXX spaja:
- **Ps 9+10**
Ps 114+115
  - LXX razdvaja:
- **Ps 116 i Ps 147 u 2 dijela**
- = veći broj odgovara izvorniku

HB

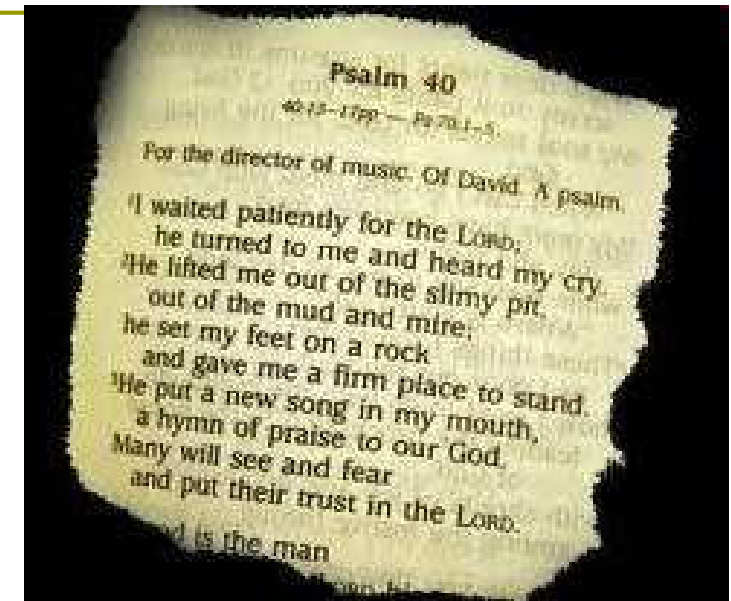
LXX

- ps 1–8
  - ps 9–10
  - ps 11–113
  - ps 114–115
  - ps 116,1–9
  - ps 116,10–19
  - ps 117–146
  - ps 147,1–11
  - ps 147,12–20
  - ps 148–150
  -
- ps 9
  - ps 10–112
  - ps 113
  - ps 114
  - ps 115
  - ps 116–145
  - ps 146
  - ps 147
  - ps 148–150
  - ps 151

Ustroj Psaltira

- analiza kao i kod ostalih knjiga
  - Tekstualna “jedinica” u cjelini
- 1) niz: npr. Ps 3-14
  - ps 3-7 tužaljke i prošnje
  - ps 8 hvalospjev
  - ps 9-14 tužaljke i prošnje
  - okvir u 3,9 i 14,7:
    - “spas” i “narod” (+2x “Izrael” 14,7)
- 2) struktura cijele zbirke
  - ps 1s i 146-150
- okvir
  - kraljevski psalmi: mreža
- 3) “naslovi” čine *skupine* (npr. 42-49. 73-77) →

Skupine psalama

psalmi sinova Korahovih	42–49	84s.87s
Tužaljka	42/43 (ja) – 44 (mi)	84 (ja) – 85 (mi)
Odgovor (Božji)	45–48	87
Tužaljka	49 (ja)	88 (ja)

Asafovi psalmi	73–77	78–83
pouka	73	78
tužaljka	74 (mi)	79s (mi)
odgovor (Božji)	75s	81s
tužaljka	77 (ja)	83 (ja)

Poredane skupine

- Ps 42-49:
  - Korahovi sinovi
    - Ps 50:
  - Asaf
    - Ps 51-72:
  - David
- Ps 73-78:
  - Asaf
    - Ps 84-88:
  - Korahovi sinovi

A	B	C	B	A
psalmi Korahovih sinova	Asafov psalam	Davidovi psalmi	Asafovi psalmi	psalmi Korahovih sinova
42-49	50	51-72	73-83	84-88

Davidova uloga

- *Koliko Davidovih psalama*
- **73 – pjesnik-molitelj**
– **progonjen, spašen**
  - **U ps 108-110.138-145?**
- **“novi David”**
- **Uz “Davidov” još i “dodatak”**
  - **pr. ps 51 ili 59 ili 63**
- **13 psalama + biografska bilješka**
  - **Slično u našem životu?**
- **cio psaltir Davidov duhovni dnevnik**
  - **Povijesni i mesijanski**

Pet knjiga psalama

□ podjela blagoslovnim formulama

- ps 41,14; 72,18s; 89,53; 106,48

- Zajednička tema?
- Blagoslov: Bog, Božje ime
- Struktura?
- 3x “Amen, Amen”; 2x “odvijek a dovijek a”: početak i kraj
- Dinamika:
  - Sva zemlja – sredina; sav narod, Aleluja! – kraj

□ knjige:

- ps 3–41.42–72.73–78.90–106.107–145

- Okvir: 1s; 146-150

□ Mojsije dao 5 knjiga Zakona, a David

□ 5 knjiga Psalama

□ ps 1 hermeneutički ključ – tema:

- *Zakon Gospodnji v2 – psalmi: Davidova Tora*

